Kgb. jm. 19/1942 pol.

P 2766

Mappe 4
Skuff 19
Ark
Year 1942

F R I F A G B E V E G E L S E

Nr. 19 2. årgang 16. mai 1942.

TIL DE 18 SOM FALT.

Her ligg dei grav i grav
frå held og ned i hav
som stridde so.
Gud sign kvar erleg svein
som søv der under stein.
Gud sign dei kvar og ein
der dei er no.

Men landet dei hev rudt
det vil me verja trudt
til siste stund.
Vår elsk og beste akt
vårt liv og all vår makt
skall verja Noregs akt
til siste stund.

KAMERAT!

Som kjent sendte L.O. i vinter ut et rundskriv om opprettelse av en rådgivende innstans for de komis.ke ledere i forbundene og distriktsorganisasjonene. Hittil er det så vidt vi vei gjort lite for å gjennomføre dette. Men da det var meningen å gjennomføre Arbeidssambandet ut på vårparten, var det vel hensikten å vente på denne nyordning. Nå da sambandet er blitt utsatt, er tanken tatt opp på nytt.

Som en vil huske ga L.O. ordre om at det i hvert råd i det minste skulle sitte et medlem av N.S., selv om det var det gamle forbundsstyret som ble oppnevnt. En må dessuten regne med at de mest "brysomme" av de gamle forbundsstyremedlemmer blir holdt utenfor. Det er alltid de svakeste som først blir utsatt for presset.

Vi gjentar derfor så sterkt vi kan vår tidligere oppfordring til alle fagorganisasjonens medlemmer og tillitsmenn: Ta ikke mot oppnevnelser til disse råd! Blir du spurt, så henvis til at forbundets landsmøte eller Samorganisasjonens årsmøte har valgt sine styrer, og at disse bør tre i funksjon i overensstemmelse med lovene.

- V -

NORSKE ARBEIDERE TIL TYSKLAND.

De offentlige arbeidskontorer har nå fått i oppdrag å organisere overføring av norsk arbeidskraft til Tyskland. Tanken er først å rette en oppfordring om frivillig verving, men da selvsagt ingen hederlig norsk arbeider melder seg til slavetjeneste for den tyske rustningsindustrien, må en regne med at det blir grepet til tvangsforanstaltninger med det aller første. Vi kjenner til at tyskerne har meget vidtgående planer med hensyn til den norske arbeidskraften. Det er således meningen etterhvert å nedlegge all norsk industri som ikke er direkte krigsviktig, og anvende arbeidskraften ved tyske befestningsanlegg på Vestlandet og i Nord-Norge ved siden av den allerede planlagte overførsel til selve Tyskland.

Selv om disse tyske planer bringer ny uhygge inn i de mange tusener av arbeiderhjem, gir de også et tydelig bevis på hvor vanskelig situasjonen allerede nå er blitt for Tyskland.

- V -

TILLITSMENNENE

I fagorganisasjonen ville sikkert mannjevnt ha forlatt sine stillinger i september ifjor, hvis ikke forbudet mot dette var kommet. Siden den tid har mange søkt om å få slutte, men bare et fåtall er sluppet fri. At tillitsmennene føler det utålelig å fortsette i organisasjonen nå, er mer enn rimelig nar en tenker på de pusleoppgavene de har å stelle med under den nasistiske ledelsen.
Tillitsmennene i fagorganisasjonen var jo tidligere arbeidernes talsmenn og hadde til oppgave å fremme arbeidernes livsinteresser på det sosiale og økonomiske område. Idag må de stilltiende sitte å se på at arbeidernes reallønn synker, slik at den nå ligger 40% under det nivå den lå på under den frie fagorganisasjon. Og den komis.ke ledelse i L.O. proklamerer apent at det ikke kan være tale om å gå inn for lønnsforhøyelse. Det vil i virkeligheten si at fagorganisasjonen positivt går inn for ytterligere senkning av levestandarden, da en ikke er i stand til å hindre prisstigningen.
Under disse forhold ville det være merkelig om tillitsmennene uten å mukke fortsatte i sine stillinger. Heldigvis er det bare det lille fåtall av renegater som synes at det er bra som det er.
At også medlemmene forstår og billiger at de tillitsmenn som kan ser å komme seg fri, ser vi daglig beviser på.
Men den komis.ke ledelse begynner også nå å forstå at det blir vanskelig hvis for mange av de tillitsmenn som virkelig kjenner arbeidet i fagorganisasjonen slutter. En artikkel i "Kjemi"-fagbladet, organet for Kjemisk forbund roper vakt i gevær om at tillitsmennene skal bli på sin plass og peker på at det er en dårlig handling av tillitsmennene å slutte. At medlemmene i Kjemisk forbund betrakter denne nasiartikkel som direkte rettet mot forbundets nestformann, K. Thorkildsen, som sluttet den 30. april, er forståelig nok. Men medlemmene vil reagere helt anderledes enn skribenten i "Kjemi" tror.

- V -

SIRKUSDIREKTØR MEYER+

Håkon Meyer er fra tidligere kjent som en fremragende taskenspiller. Han har fusket i de forskjelligste fag og særlig har han hatt rik anledning til å boltre seg etter at nasistene fikk makten. Han innehar de forskjelligste stillinger, men hans ergjerrighet er umettelig så han er stadig på jakt etter nye jobber. En skulle tro at han var fornøyd nå han er blitt komis.k leder for fagforbundet med det lengste navn - Norsk Forbund For Offentlige Yrker - og med det største antall medlemmer (på papiret), men nei, Meyer vil ha stadig mer. Og så har han da slått seg på et yrke hvor han, så vidt vi kan forstå, har sjeldne naturlige anlegg. Håkon Meyer skal bli sirkusdirektør! Han har nemlig fått i oppdrag å arrangere turneer som skal besøke de store arbeidsplasser i landet og programmet skal omfatte så vel alvorlige ting som tryllekunster. For å greie denne nye oppgaven, er han for tiden ute etter medhjelpere. Men for første gang mener vi Meyer undervurderer seg selv. Ingen tryllekunstner vil kunne utløse en hjerteligere latter blandt arbeiderne enn Meyer om han reiste rundt og ga seg av med å forklare sine halsbrekkende og akrobatiske krumspring politisk og faglig.

- V -

NORDMENN I ORANIENBURG.

De 84 nordmenn som ble deportert til Tyskland i påsken, er alle sendt til den beryktede konsentrasjonsleir "Oranienburg" ved Berlin. Blandt de 84 befinner seg som kjent rektor Seip, Einar Gerhardsen, Rolf Hormoe og 2 av de landsmøtevalgte forbundsformenn Rasmus Rasmussen i N.N.N. og Henry Hansen i Steinindustriarbeiderforbundet.
I Oranienburg er det ikke adgang til besøk og fangene får bare lov til å motta brev, skrevet på tysk og i begrenset form, 1 gang i måneden.

- V -

FORSYNINGSSITUASJONEN I TYSKLAND.

Tysklands sammenbrudd i 1918 hadde mange årsaker. Forsyningsvansker var sikkert en av de viktigste. Levevilkårene sank fra kvartal til kvartal, og våren 1918 nærmet de seg eksistensminimum. De tyske tropper sto fremdeles langt inne i fiendens land, likevel brøt den indre front sammen. Underernæringen blandt sivilbefolkningen, nøden og slitet fikk misstemningen til å bre seg som ild i tørt gress. Revolusjonen og krigssammenbruddet var ikke lenger til å stanse.
Høsten 1918 hadde innbyggerne i Berlin et kosthold som svarte til omlag 1450 kalorier pr. dag. Matforsyningen for sivilbefolkningen var sunket under eksistensminimum. Over 3000 kalorier er gjennomsnittsforbruket i Tyskland i fredstid og 2000 kalorier pr. dag regnes for å være det absolutte minimum en nordbo trenger. Allerede den 25. september 1939 ble matrasjonene i Tyskland nedsatt til 2200 kalorier pr. person pr. dag, dvs. praktisk talt under grensen av det en beregner må til for å opprettholde helsen under vanlig arbeid. Personer med tungt arbeid fikk dobbelt rasjon. Med ubetydelige endringer har rasjonene vært uforandret fra høsten 1939 til våren 1942.

- V -

RASJONENE SETTES NED.

Fra 6. april 1942 er imidlertid de tyske rasjoner nedsatt med 10 % for brød og mel, 20% for fett og 25% for kjøtt. Når dertil kommer at tilførslene av poteter, ost og melk er uregelmessig og høyst mangelfulle, og at egg og kakao er forsvunnet fra markedet, er det klart at rasjonene allerede nå er så små at det begynner å gå på helsen løs. Tillegget for tungt arbeidende er også nedsatt. Bare for soldatene er rasjonene opprettholdt. Videre er kvaliteten på brød blitt dårligere. Bl.a. som følge av øket utmalingsprosent. Men alt tyder på at de nåværende rasjoner ikke kan opprettholdes og at levekårene i Tyskland i løpet av 1942 vil nærme seg forholdene i 1918. Våren kom usedvanlig sent i år, og det kan få alvorlige følger, fordi mangelen på øvet arbeidskraft til jordbruket allerede er stor. Bare en usedvanlig god høst kan redde Tyskland fra de samme katastrofale matvansker som landet hadde i 1918. Den gang hadde de erobret om lag like mye russisk jord som de nå holder besatt, og ingen ting tyder på at de i år vil få større mattilførsler fra de okkuperte land enn i 1918. Snarere tvert imot.

- V -

OGSÅ UNDER FORRIGE VERDENSKRIG.

var Tyskland ved starten langt bedre rustet enn sine motstandere. Men allerede i 1917 falt produksjonskurven for krigsmateriell, til tross for at sivilbefolkningens behov ble stadig skåret ned til fordel for produksjonen av krigsmateriell. Nedgangen fortsatte fra måned til måned i økende tempo i 1918, mens de alliertes produksjon steg raskere enn noensinne. Det er grunn til å tro at Tyskland denne gang startet krigen med en enda større overvekt av offensive våpen enn i 1914. Av fly og tanks antas det således at Tyskland og Italia ved krigsutbruddet hadde en overvekt på omlag 2 til 1. Etter krigens erfaringer hittil må det være berettiget å trekke den konklusjon at overlegenhet av våpen og da i første rekke fly og tanks, blir av avgjørende betydning for krigens sluttresultat. I motsetning til hva det vanligvis ble hevdet tidligere, synes angrepsvåpnene å ha utviklet seg sterkere enn forsvarsvåpnene. De første år av denne krig har næsten uten unntak vist at ethvert angrep lykkes når angriperen er betydelig overlegen i tanks og fly. Ved siden av matforsyningsproblemet skal vi nedenfor også undersøke hvilke muligheter Tyskland har for å opprettholde eller øke sin produksjon av krigsmateriell.

I 1938 DEKKET TYSKLAND
om lag 30% av sitt matbehov ved hjelp av landets egne produkter. Lande begynte imidlertid krigen med store lagre av matvarer. I årene før krigen øket Tyskland sin import av såvel korn som fettstoffer. Den tyske stat lagret hvete og kraftfor, hvalolje, tran, vegetabilsk olje, kaffe og tobakk. Dessuten var husdyrholdet som er et viktig "matlager" om lag 30% større enn i 1914. På den annen side var lagrene hos privatfolk og handlende langt mindre enn i 1914. I alle de land som tyskerne okkuperte etter noen ukers eller måneders felttog fant de betydelig matforråd, som i den utstrekning de ikke ble overført til Tyskland, i alle fallhar tjent til underhold av de tyske tropper. Matforsyningen i Tyskland i 1939 - 1940 - 1941 har derfor vært forholdsvis god. Ikke bare har armèen fått alle de forsyninger den trengte, men også sivilbefolkningens matbehov har i krigens første 30 måneder vært tilstrekkelig dekket. Ernæringssituasjonen har således vært atskillig bedre enn i de første 30 måneder av forrige krig. Men det er uriktig å tro at Tyskland denne gang i motsetning til forrige gang er i stand til å unngå underernæring hvis krigen trekker i langdrag.

- V -

FELTTOGET MOT SOVJETUNIONEN
har hittil vært det eneste som ikke har brakt Tyskland matforråd av betydning. Tyskerne erobret ingen nevneverdige forråd av mat og olje. Og russerne var de første som systematisk ødela ikke bare sine tapte depoter, men også produksjonsmidlene. I Russland møtte Hitler for første gang den"totale krig". Her måtte han for første gang ernære troppene vesentlig med forsyninger sendt fra Tyskland. Denne kjensgjerning har i høy grad forårsaket hans nåværende forsyningsvansker.
I alle de okkuperte land har matsituasjonen allerede forverret seg slik at det er lite sannsynlig at disse land i 1942 i noen vesentlig grad kan bidre til å lette matforsyningen i Tyskland. Det er heller ikke noe som tyder på at de besatte områder av Sovjetunionen i inneværende år vil kunne skaffe Tyskland nevneverdige forsyninger. Det er endog mulig at forsyningssituasjonen i de fleste okkuperte land i tida fremover vil bli en direkte byrde for Tyskland. Land som Norge., Belgia og Grekenland kan ikke på langt nær dekke sitt matbehov ved egen produksjon. Det er derfor sannsynlig at Tyskland i noen utstrekning blir nødt til å forsyne disse land i hvert fall med korn og sukker. Det samme gjelder Finnland. Det er vanskelig å opprettholde ro og orden i et land hvor den overveiende del av befolkningen direkte sulter. Tyskerne har selv meddelt at de har stilt korn til rådighet for flere av de okkuperte land, ja endog til jordbrukslandet Frankrike. Tyskland er i alle fall stilt overfor et valg: Enten må de skaffe de okkuperte land de nødvendige forsyninger eller de må gi avkall på å holde industrien og bergverksdriften i disse land gående til fordel for seg. Får ikke fiskerne i Norge brød, og brenselsolje til sine båter, kan de heller ikke skaffe Tyskland fisk og sildemel. Får arbeiderne i Lothringens jerngruver ikke mat, kan Tyskland heller ikke holde den for Tyskland livsviktige malmproduksjon i Lothringen oppe. Selvsagt vil arbeiderbefolkningen i de okkuperte land bli holdt på knappest mulige rasjoner, men Tyskland kan ikke uten store militære vansker tillate kaos i disse lands matforsyninger. Så snart befolkningen sulter, vil det bli en evig uro.
(Vi skal i neste uke og muligens i noen tid fremover nærmere utdype disse forsyningsvansker som Tyskland har å kjempe med.)

- V -

MASSEARRESTASJONENE FORTSETTER.
I Oslo kommune er følgende arrestert: Kr. Aamodt, Jul. Kvale, Sophus Haugen, Jørgens og Kristian Erlandsen. I Norges Kooperative Landsforening, Andr. Juell og Randolf Arnesen. Videre skiprederne Bruusgaard og Throne Holst jr. og lektor Håkon Evang. I Telegrafverket ing. Gustavsen,

Tullen øyen og telegrafbud Martinsen, Oslo og telegrafekspeditør Wiig, Bodø, distriktsfullmektig Dahl, Arendal og telefonbestyrer Egenes, Flekkefjord.
Foruten de fleste av disse er dessuten en del unge gutter tatt som gisler på grunn av affæren ved svenskegrensen. En del studenter på Blindernhjemmet er også arrestert. I det hele skal ca. 200 personer i Oslo og Oslo Omegn være tatt som gisler.

- V -

EN NASIST TAKKER.
Direktør Arne Bergsvik ved Kunstsilkefabrikken på Notodden fylte forleden 50 år. I den anledning rykket han inn en annonse i bladet "Teledølen" den 27. april hvor han takket for oppmerksomheten. Vi skal gjengi ordlyden av annonsen, da den ufrivillig avslører hvilken mikroskopisk tilslutning nasistene har innen arbeiderklassen:

"Min hjerteligste takk

til dere alle, som med blomster og telegrammer overveldet meg så langt ut over all mulig forutsetning. En særlig takk sender jeg av hele mitt hjerte til mine samtlige funksjonærer og til den eneste av mine 400 arbeidere som husket meg.

Arne Bergsvik".

Vi retter også en takk, men til herr Bergsvik, fordi han således dokumenterer at bare 1/4 % av arbeiderne ved kunstsilkefabrikken har lyttet til tonene om nasistenes sosiale forståelse. Arbeiderne holder seg til realiteter, og de viser at når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår så har de aldri merket noe til herr Bergsviks sosiale interesser.

- V -

KELNERNE I DRAMMEN
ble forleden dag sammenkalt til et møte av den komiske leder Asch-Steffensen. Meningen var å gi en orientering om et samband av kelnere under NS-ledelse. Et av byens største forsamlingslokaler var leiet for anledningen og flere NS-ledere var til stede. Men ingen av kelnerne fulgte oppfordringen om å møte. Lokalet ble stående tomt og forestillingen måtte avlyses.

- V -

HVOR BLIR VÅROFFENSIVEN AV?
Hele verden spør om det. Den skal komme snart sies det. Men det har vært sagt lenge. Og ingen ting skjer, uten det at russerne stadig forbedrer sine stillinger, bryter inn i og gjennom tyskernes linjer, så på det ene frontavsnitt, så på det annet, ødelegger mengdevis av tyske fly fra uke til uke, tvinger tyskerne til å forlate sine framskutte flyplasser ved Murmansk, og trekke seg tilbake inn i Norge og Finnland osv. Og imens bringer den tyske propagandaen ut forsiktige forløpere med opplysning om hvor glimrende utrustet russerne er, hvor fantastisk sterke de er, og hvor uhyre tyskernes egne vanskeligheter er. Nederlagsmeldingene skal gjøres modne smått om senn.

- V -

OG UROEN I TYSKLAND BRER SEG
med foreløpig fart. Der diskuteres og kritiseres åpenlyst på gater og i kafeer. Folk har sluttet å bruke "Heil Hitler" som hilsen. Det har måttet vike for det gamle "Grüss Gott" og "Guten Tag". Stemningen er langt under null melder reisende derfra, og vanskelighetene enorme. Det tyske folket begynner å våkne. I et brev derfra het det forleden:"Kreftpasienten kan ikke klare det stort lenger enn til pinse." Selv om vi går ut fra det er litt for optimistisk, så tror mange at lengere enn til høsten har han ikke igjen.

- V -

DESPARASJONEN BREER SEG OGSÅ BLANDT N.S.

Mange melder seg ut og tror de redder seg ved det. Noen trekker seg forsiktig tilbake. De vil synes minst mulig fremover nå. Og noen blir angstbitere. Laglederen i Aurskog, distriktslege Dahl, har utviklet seg til en slik angstbiter. Da de beryktede jernbanevaktene ble etablert langs hovedbanen og Kongsvingerbanen, likte han ikke at befolkningen langs Hølandsbanen skulle slippe denne "straff". Og da det ble funnet en 200 kg tung sten på linjen en natt, laget han et farlig oppstyr av det. Her trengtes jøssingvakter. Det er senere godtgjort at han selv har betalt 2 mann for å legge steinen der.

- V -

TYSKERNE SKAL SLÅ RUSSLAND,

deretter skal England og Amerika knuses. Likevel er det en av tysk propagandas oftest gjentatte påstander at England holder på å gå under og at "Amerika vil bli det engelske imperiums arvtager". Det er smått bevendt med åndsevnene bak Goebbels maskin.

- V -

DEN OPTIMISME SOM HAR PREGET VÅRT FOLK

gjennom de redselsfulle 2 årene som er gått siden sivilisasjonen fikk permisjon her i landet har hatt sin rot i en indre styrke hos de store lag av folket - en styrke vi ikke selv kjente og som vi ikke hadde noen målestokk for før krigen tvang den fram i dagen. Den bunnet i en frihetsvilje og en trang til "fritt å tenke og fritt å tale", som var så rotfestet i sinnene at den aldri ble omtalt og aldri egentlig erkjent. Det selvfølgelige taler en ikke så mye om, og en ser det ikke alltid heller, før ett eller annet ryster en opp så det kommer til utfollelse. Nå er det både sett og erkjent, og begivenhetene har gitt de forskjellige samfunnsgrupper et gjensidig kjenskap til hverandre som nok ofte manglet før. Det har gitt respekt og det har fjernet mange misforståelser. Riktignok har vi ikke unngått å se politiske og økonomiske spekulanter krype fram for å meske seg. Vi har sett krapylet kro seg som orm i solskinn. Men på den annen side har vi sett offervilje, samkjensle og n o r s k ånd så uforfalsket og sterk utfolle seg, at tiden tross alt har gitt livsverdier av veldig rekkevidde og betydning. Arbeidernes oppslutning om frihetskampens idealer har overbevist mangen en tidligere arbeiderhater om hans misoppfatning, forretningsstandens solide og rakryggede holdning, geistlighetens, juristenes, lærernes og andre standers kompromisløse kamp for den norske betydning av ordet sivilisasjon har gitt et sannere bilde av den norske nasjon enn det vi kjente fra før. Det har skapt et riktigere grunnlag for det fortsatte arbeid og den fortsatte kampen for utvikling og framskritt i landet vårt, en renere bakgrunn og klarere forutsetninger.

Kampen for framskrittet skal ikke stanse eller ta noen pause. Arbeidernes kamp skal holde fram som før.

Men det som bærer den er blitt anderledes. Kjennskapet til egen styrke er utvidet, kjennskapet til folket ellers er blitt større. All kamp som skyldes tidligere misforståelse og utidig mistenksomhet blir overflødig, og en kan ta problemene opp uten å bli forstyrret av sidehensyn og innbildte faktorer. En veldig fordel har vi også i at arbeiderbevegelsen, som folket ellers, har fått skilt ut de mindreverdige elementer. De er avslørt og settes ut av spillet.

Krigen går mot slutten. Sommeren kommer til å bringe med seg en helt tydelig kursendring, og om ikke lenge vil nasismen og alt dens vesen være knekket for godt.

Da skal oppbygningsarbeidet ta til. Det er mye å bygge opp igjen. Men vi har sikkerhet for at evnen og viljen er der, materialet vi skal bygge med er blitt solidere og bedre. Til det arbeidet og til de kamper det fører med seg vil arbeiderne møte fram med en åndelig rikere, mere moden og mere herdet fagbevegelse - en i alle henseender

F R I F A G B E V E G E L S E